

Sygn. akt: I C 1547/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 marca 2019 r.

Sąd Rejonowy w Krośnie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Martyn Bartnik
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Katarzyna Frydrych

po rozpoznaniu w dniu 1 marca 2019 r. w Krośnie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. L.

przeciwko J. L.

roszczenia o zachówek

I. zasądza od pozwanego J. L. na rzecz powoda K. L. kwotę 40.623,50 zł (czterdzieści tysięcy sześćset dwadzieścia trzy złote pięćdziesiąt groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 19 lipca 2016r. do dnia zapłaty;

II. umarza postępowanie w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanego J. L. na rzecz powoda K. L. kwotę 8.717,82 zł (osiem tysięcy siedemset siedemnaście złotych osiemdziesiąt dwa grosze) tytułem zwrotu części kosztów procesu.

S ę d z i a

sygn. akt I C 1547/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 1 marca 2019r.

Powód K. L. domagał się zasądzenia od pozwanego J. L. kwoty 55.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19.07.2016r. (data wniesienia pozwu) do dnia zapłaty oraz zasądzenia od wyżej wymienionego kosztów postępowania. W uzasadnieniu swego żądania podniósł, iż jest on jedynym spadkobiercą ustawowym swojego ojca J. L.. Ponieważ jednocześnie postanowieniem tutejszego Sądu z dnia 27.07.2015r. spadek po wyżej wymienionym przypadł w całości na mocy testamentu spadkodawcy pozwanemu, ma on prawo domagać się zasądzenia od niego należnego mu zachowku.

Powód wyjaśnił przy tym, że z uwagi na fakt, iż w skład spadku po jego wstępnym wchodzi nieruchomość położona w K. objęta księgą wieczystą nr (...), o wartości 110.000 zł, z omawianego tytułu dochodzi on świadczenia w wysokości 1/2 wartości spadku (art. 991§1 i 2 kc) – k. 1-3.

W treści nakazu zapłaty wydanego w dniu 19.08.2016r. w postępowaniu upominawczym sygn. akt I Nc 1495/16 Sąd Rejonowy w Krośnie nakazał pozwanemu, aby uiszczył na rzecz powoda kwotę główną dochodzoną pozwem wraz z odsetkami i kosztami postępowania – k. 21.

W sprzeciwie od wskazanego orzeczenia, które zostało zaskarżone w całości, pozwany J. L. wniósł o oddalenie powództwa zarzucając, że w treści testamentu spadkodawca wydziedziczył powoda z uwagi na fakt, iż ten ostatni nie zajmował się nim, w tym również podczas jego choroby. Zaznaczył on także, iż wartość nieruchomości należącej do spadku została przez powoda znacznie zawyżona, zaś w związku z koniecznością jej uprzątnięcia poniósł on znaczne straty finansowe – k. 25-27.

W dniu 11.02.2019r. powód cofnął powództwo co do różnicy pomiędzy kwotą 55.000 zł a kwotą 40.623,50 zł, zaś pozwany nie sprzeciwił się dokonaniu omawianej czynności procesowej przez wyżej wymienionego – k. 232.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny i zważył, co następuje:

Spadkodawca J. L. zmarł 29.12.2012r. w K. i tu ostatnio zamieszkiwał. W dacie otwarcia spadku był on osobą rozwiedzioną i posiadał jedno dziecko – syna K. L. (powoda).

W dniu 14.07.1998r. sporządził on testament własnoręczny, w treści którego do całości spadku po sobie powołał swego bratanka J. L. (pozwanego) zaznaczając jednocześnie, iż ma on syna, który jednak w ogóle się nim nie interesuje. W efekcie prawomocnym postanowieniem z dnia 27.07.2015r. sygn. akt I Ns 120/13 tutejszy Sąd stwierdził, że spadek po J. L. nabył w całości na mocy wspomnianego rozrządzenia ostatniej woli J. L..

W dacie otwarcia spadku spadkodawca był właścicielem nieruchomości położonej w K., objętej księgą wieczystą nr (...), składającej się z działek nr (...) zabudowanej budynkiem mieszkalnym, nr 924, nr 941 i nr 940, o łącznej wartości 81.247 zł. Po wymienionej dacie, to jest dacie otwarcia spadku, gdy wskazana nieruchomość znajdowała się już w posiadaniu pozwanego rzeczony obiekt mieszkalny uległ spaleni.

Gdy powód był dzieckiem jego rodzice rozwiedli się, zaś K. L. zamieszkał ze swoją matką. Ojciec wyżej wymienionego podjął natomiast nieudaną próbę porwania swojego syna. Następnie jako osoba pełnoletnia powód zamieszkał w E., skąd przyjeżdżał przynajmniej raz do roku w odwiedziny do swej matki, która zamieszkiwała na terenie P.. Podczas takich wizyt z reguły odwiedzał on także sam lub w towarzystwie swej żony i dwóch córek ojca, który mieszkał w K.. Zdarzało się jednak, że podczas pobytów K. L. na P. nie udało mu się spotkać ze spadkodawcą. Mianowicie przez długi okres czasu ten ostatni nie posiadał telefonu i syn nie miał możliwości poinformować go o swojej wizycie. W efekcie dochodziło do takich sytuacji, że powód po przyjeździe do K. nie zastał ojca w jego miejscu zamieszkania. Od momentu, gdy spadkodawca miał już telefon syn utrzymywał z nim natomiast regularny kontakt telefoniczny, podobnie jak jego córki. Podczas wspomnianych odwiedzin ani K. L., ani członkowie jego rodziny nigdy nie nocowali w domu J. L. (powód nocował natomiast w domu pozwanego). W szczególności w domu spadkodawcy nie było warunków do przenocowania gości. Otóż gromadził on liczne przedmioty, które w całości zajmowały wszystkie pomieszczenia usytuowane w domu należącym do J. L.. W efekcie w budynku tym znajdowało się tylko jedno łóżko, na którym spał wyżej wymieniony.

Spadkodawca był osobą uzależnioną od alkoholu i zachowującą się często w sposób nieobliczalny, odbiegający od normy. W konsekwencji, by nie narazić się na tego typu sytuacje podczas swojego wesela powód nie zaprosił ojca na tą uroczystość. Następnie jednak, po jej zakończeniu udał się do niego wspólnie z żoną, a ojciec udzielił mu błogosławieństwa.

J. L. nigdy osobiście nie zwracał się do swojego syna o udzielenie mu pomocy finansowej bądź pomocy innego rodzaju. Był on zwłaszcza osobą samodzielną i zdrową. Spadkodawca oczekiwał wizyt powoda, a relację pomiędzy nim a synem były dobre. Nie akceptował on jedynie tego, że K. L. nie był katolikiem, czemu dał wyraz w treści prowadzonych przez siebie pamiętnika i notatników. W ich treści napisał, iż nie akceptował wyjazdu powoda w celach zarobkowych do Anglii. Pomimo tego podczas nieobecności syna w kraju utrzymywał on z nim regularny kontakt telefoniczny.

Niedługo przed śmiercią J. L. zamierzał ponadto darować powodowi należącą do niego nieruchomość, a do dokonania takiej czynności nie doszło wyłącznie z uwagi na nieprzedstawienie przez niego notariuszowi wszystkich niezbędnych dokumentów dotyczących wspomnianego składnika majątkowego.

W piśmie z dnia 5.05.2016r. doręczonym pozwanemu 13.05.2016r. powód wezwał wyżej wymienionego do uiszczenia kwoty 55.000 zł tytułem należnego mu zachowku po ojcu, w terminie 14-stu dni od daty doręczenia mu wskazanego wezwania. Wyjaśnił w nim przy tym, że wymieniona kwota odpowiada 1/2 wartości należącej do spadkodawcy nieruchomości. Do chwili obecnej z omawianego tytułu J. L. nie uiścił jednak na rzecz K. L. jakiegokolwiek kwoty pieniężnej, choć początkowo deklarował chęć zapłaty kwoty 10.000 zł w dziesięciu ratach.

Pozwany zbył natomiast, za zgodą powoda część ruchomości zgromadzonych w domu spadkodawcy i z tego tytułu przekazał na rzecz wyżej wymienionego połowę uzyskanych w ten sposób środków (ok. 5.000 zł).

Pozwany wraz z żoną regularnie odwiedzali spadkodawcę, zaś J. L. pożyczył mu dodatkowo kwotę 1.500 zł.

(dowody:

- akta tutejszego Sądu sygn. I Ns 120/13,
- własnoręczny testament J. L. z 14.07.1998r. – k.103,
- opinia biegłej do spraw (...) z 30.08.2018r. – k. 195-214,
- karty z pamiętnika i notatnika spadkodawcy k. 156-166 i 231,
- wypis z kartoteki budynków z 27.04.2018r. i wykaz zmian danych ewidencyjnych z 14.06.2018r. dotyczące spornej nieruchomości – k. 177,
- odpis księgi wieczystej nr (...) – k. 188-189,
- 5 fotografii barwnych k. 142,
- 18 fotografii barwnych spornej nieruchomości k. 181,
- zeznania świadków:
 1. E. L. (1) - k. 144-145,
 2. S. L. – k. 145-146,
 3. E. L. (2) – k. 146,
 4. K. R. – k. 146-147,
 5. M. R. – k. 147,
 6. W. L. – k. 232,
- zeznania powoda K. L. k. 233,
- częściowo zeznania pozwanego J. L. k. 233).

Dokonując ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie Sąd uznał za w pełni wiarygodne zeznania świadków i powoda, bowiem są one spójne, logiczne, a nadto znajdują pełne potwierdzenie w treści dokumentów zaliczonych w poczet materiału dowodowego, autentyczności których nie kwestionowała żadna ze stron. Sąd nie dopuścił natomiast dowodu

z tych dokumentów dołączonych do kolejnych pism pozwanego, które nie zostały przedłożone w oryginale, lecz jako niepotwierdzone za zgodność z oryginałem kserokopie.

Jako równie przekonująca oceniona została opinia sporządzona przez biegłą ds. (...). W szczególności jej autorem jest osoba posiadająca stosowne kwalifikacje, a także jest ona stanowcza, wyczerpująca i rzetelna. Uwytklenia wymaga w końcu okoliczność, iż żadnej ze stron nie udało się zakwestionować wniosków, do jakich doszła ekspert (tak powód jak i pozwany nie domagali się dopuszczenia dowodu z opinii kolejnego biegłego rzeczonyj specjalności).

Z kolei relacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie w części, w jakiej utrzymywał on, że spadkodawca skutecznie wydziedziczył w sporządzonym przez siebie testamencie swojego syna. Otóż podkreślenia wymaga okoliczność, że zeznając sam J. L. przyznał, że K. L. nie postępował uporczywie – wbrew woli ojca - w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, nie dopuścił się względem niego lub osób mu bliskich żadnego przestępstwa ani rażącej obrazy czci, a także uporczywie nie dopełniał względem ojca obowiązków rodzinnych. Tymczasem zgodnie z treścią art. 1008 kc, do skutecznego wydziedziczenia przez testatora osoby uprawnionej do zachowku po nim może dojść tylko w przypadku zaistnienia którejś z wymienionych przesłanek.

Podkreślenia wymaga ponadto okoliczność, że wprawdzie powód odwiedzał swego ojca raz w roku, a zdarzało się, że raz na dwa lata, ale było to całkowicie usprawiedliwione faktem zamieszkiwania K. L. w odległości kilkuset kilometrów od miejsca zamieszkania spadkodawcy. Powód natomiast każdorazowo, gdy przebywał na P. podejmował starania, by spotkać się z ojcem. Dodatkowo, gdy ten ostatni posiadał już telefon, syn utrzymywał z nim regularny kontakt telefoniczny, także w okresie, gdy w celach zarobkowych przebywał już w Anglii. Jak potwierdził zresztą sam pozwany, J. L. nigdy nie zwracał się do syna o pomoc tak finansową, jak i innego rodzaju. Nie można ponadto podzielić zapatrywania pozwanego, co zdaje się wynika z treści jego zeznań, aby za skuteczną przesłankę wydziedziczenia K. L. przez testatora można było uznać niezadowolenie ojca z faktu przystąpienia przez wyżej wymienionego do innej niż katolicka organizacji wyznaniowej. Otóż taki pogląd pozostaje w całkowitej sprzeczności z treścią wyżej powołanego uregulowania. Tymczasem jak wyjaśniła świadek W. L., to jedynie w tej kwestii spadkodawca zgłaszał zastrzeżenia pod adresem powoda. Zauważyć w końcu wypadła, że nawet gdyby uznać, iż faktycznie J. L. skutecznie wydziedziczył swojego syna w testamencie, który sporządził w 1998r., to niewątpliwie w późniejszym okresie czasu przebaczył mu jego niewłaściwe postępowanie względem niego (zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego przebaczenie może nastąpić także po wydziedziczeniu spadkobiercy w testamencie i być dokonane w dowolnej formie – zob. uchwałą z 19.10.2018r. III CZP 37/18 Biul. SN 2018 (10/6). Mianowicie bezsporna pomiędzy stronami pozostawała okoliczność, iż niedługo przed śmiercią J. L. zamierzał darować należącą do niego nieruchomości powodowi, a do dokonania tej czynności nie doszło jedynie z przyczyn formalnych (niezgromadzenie przed zaplanowaną wizytą u notariusza wszystkich niezbędnych dokumentów).

Słuchana w charakterze świadka żona pozwanego W. L. potwierdziła także wersję zdarzeń prezentowaną przez powoda, że przed datą otwarcia spadku jego relacje z ojcem były dobre, a spadkodawca wielokrotnie mówił, że kocha swojego syna. Wyjaśniła ona dodatkowo, że wprawdzie w treści pamiętnika J. L. napisał, iż wyrzeka się swojego syna, lecz jego uczucia względem powoda nie zmieniły się. Otóż spadkodawca pamiętnik ten traktował jako zbiór nauk dla syna i używając tego typu sformułowań chciał wyrazić swą dezaprobatę dla jego przekonań religijnych. W. L. nie wykluczyła jednocześnie, że spadkodawca sporządził omawiane zapiski pod wpływem alkoholu, co jest bardzo prawdopodobne zważywszy na fakt, że J. L. był osobą uzależnioną od alkoholu. W efekcie, w rzeczonym zakresie Sąd uznał zeznania pozwanego za odosobnione, a co za tym idzie nieprzekonujące. Na marginesie podnieść należy, że sam J. L. musiał zdawać sobie sprawę z tego, iż przed datą otwarcia spadku relacje spadkodawcy i powoda były poprawne, skoro dobrowolnie przekazał temu ostatniemu połowę środków, jakie uzyskał ze sprzedaży nieruchomości, które należały do spadkodawcy i deklarował uiszczenie na jego rzecz kwoty 10.000 zł tytułem należnego mu zachowku (ostatecznie odstąpił od tego wyłącznie z uwagi na pogorszenie jego sytuacji materialnej).

W świetle treści art. 991 kc nie może budzić najmniejszej wątpliwości fakt, że powód jako zstępny J. L. jest uprawniony do zachowku po wyżej wymienionym.

Stosownie do treści art. 992 kc, udział spadkowy stanowiący podstawę ustalenia zachowku oblicza się według reguł wskazanych w treści art. 931 kc, lecz z uwzględnieniem normy zawartej w pierwszym z powołanych przepisów (por. „Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga czwarta – spadki” E. Skowrońska-Bocian, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2006 r. str. 164). Ponieważ zatem w chwili otwarcia spadku po wyżej wymienionym powód był jego jedynym zstępnym, zaś małżeństwo spadkodawcy zostało uprzednio rozwiązane przez rozwód, K. L. zgodnie z treścią art. 931 kc nabyłby spadek po ojcu w całości. Zachowek należny powodowi, który w dniu otwarcia spadku po J. L. był pełnoletni stanowi więc połowa udziału, który przypadłby mu przy dziedziczeniu ustawowym tj. 1/2.

Do obliczenia wysokości wspomnianego zachowku koniecznym było jednocześnie ustalenie wartości czynnej spadku pozostałego po wspomnianym spadkodawcy, która stanowi kwotę 81.247 zł, a więc równowartość należącej do spadkodawcy nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...), według jej stanu na dzień otwarcia spadku. Nie było z kolei podstaw do wliczenia do substratu zachowku wartości ruchomości, których właścicielem był J. L., skoro przed wszczęciem niniejszego postępowania zostały one zbyte przez pozwanego, który przekazał 1/2 uzyskanych z tej transakcji środków K. L..

W efekcie wysokość zachowku należnego powodowi kształtuje się na poziomie 40.623,50 zł (81.247 zł : 2) i w takiej wysokości świadczenie zasądzono na rzecz wyżej wymienionego, na podstawie wyżej powołanych przepisów.

Jedynie na marginesie zauważyć wypada, że gdyby nawet doszło do skutecznego wydziedziczenia powoda przez spadkodawcę, to sporne roszczenie przeciwko pozwanemu przysługiwałoby córkom K. L. (wnuczkom spadkodawcy), które nie zostały pozbawione prawa do zachowku przez ich dziadka J. L. (art. 1011 kc).

Orzekając o odsetkach ustawowych za opóźnienie należnych K. L. od kwoty zasądzzonego mu zachowku (art. 481 kc) Sąd miał na uwadze fakt, że pozwany otrzymał wezwanie do zapłaty skierowane do niego przez pełnomocnika powoda w dniu 13.05.2016 r. Skoro zatem w jego treści termin do spełnienia spornego świadczenia określony został na 14 dni od daty otrzymania rzeczonożego pisma, J. L. popadł w opóźnienie z zapłatą zachowku po upływie tego terminu, tj. w dniu 28.05.2016 r. i od tej daty ciąży na nim obowiązek uiszczenia odsetek ustawowych. Ponieważ jednak powód domagał się zasądzenia omawianych świadczeń ubocznych od daty późniejszej, Sąd uczynił jego żądaniu zadość.

Umarzając postępowanie w przypadku kwoty, co do której powód cofnął pozew, Sąd miał na uwadze treść art. 355§1 w zw. z art. 203 kpc.

Orzeczenie o kosztach procesu znajduje oparcie w treści art. 100 kpc. Ponieważ z omawianego tytułu powód wyłożył kwotę 11.780,84 zł (2.750 zł – opłata od pozwu + 7.200 zł koszty zastępstwa procesowego - §2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych - Dz. U. nr z 2018r. poz. 265 w brzmieniu obowiązującym w dacie wytoczenia powództwa - §2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3.10.2016r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych – Dz. U. poz. 16677 + 17 zł – opłata od pełnomocnictwa + 1.813,84 zł wydatki na wynagrodzenie biegłej i wygrał proces w około 74% należy się mu ich zwrot w kwocie 8.717,82 zł (11.780,84 x 74%).

S ę d z i a